

Twents Gitaarfestival 2011

Een warme Hemelvaartsdag...

Er was een tijd dat Hemelvaartsdag volgens traditie slecht weer bood, jagende bewolking en striemende regen zouden steeds het uitspansel aan het gezicht onttrekken. Dauwtrappen zou een meer dan vochtige aangelegenheid zijn.

Maar we zitten nu in de eenentwintigste eeuw, het tijdperk waarin veel tradities betreffende het weer lijken te sneuvelen. Zo ook dit jaar, het voorjaar was het droogste in tijden en ook op Hemelvaartsdag verwachtten de weerprofeten geen spatje.

Alles wees erop dat het Twents Gitaarfestival 2011 vanaf het begin een bijna Mediterraan weer zou kennen. Daarom was het ritje van Hengelo naar de Van Essengaarde in Enschede een klein landschappelijk feestje.

Volgens traditie bracht mijn Lief me met gitaar en spulletjes netjes weg. Ook op Hemelvaartsdag...

In Enschede is namelijk door de economische tegenwind de parkeergeld-hebzucht ernstig aangewakkerd, je moet nu ook op Zondag betalen terwijl het twee jaar geleden allemaal gratis was. Een van de deelnemers van het festival moest dit op de eerste dag al met een prentje van 54 Euro bekopen, een bedrag dat je beter aan CD's en gitaargadgets kunt uitgeven.

Dus kun je de auto maar beter thuislaten. Vandaar mijn lift en het ritje door het slaperige Enschede.

Het straatje van het conservatorium was in diepe rust. De bronzen violist met zijn hoed op stond nog steeds naast de poort, een bescheiden welkom tot de tempel van de muziek.

We waren er weer... Twents Gitaarfestival 2011!

De Organisatie...

Een vierdaags evenement als het Twents Gitaarfestival komt niet uit de lucht vallen. Buiten wat deelnemers en publiek ervan zien, zit er nog een wereld achter de schermen.

Het Twents Gitaarfestival begon in 2006 als initiatief van vier gitaristen uit de 'scene' van het Twents Conservatorium (tegenwoordig Artez Conservatorium). Zij richtten een stichting op met als doel de organisatie van dit festival.

Dat initiatief en het resulterende festival was een verademing, want het laatste gitaarfestival-achtige gebeuren in Enschede - het Segovia Gitaarfestival – stamt uit begin jaren negentig, en sindsdien was het akelig stil rond de Oude Markt.

Het festival begon klein, alles paste in Theater Concordia aan de Markt in Enschede, maar groeide in vijf edities uit tot een evenement van betekenis. Concordia werd de plaats van de concerten en de eindrondes van de concoursen, het Artez Conservatorium werd het toneel voor masterclasses, workshops en promotie van gitaren en gerelateerde artikelen.

En dit jaar is er alweer de zesde editie van dit festival.

Ik had het net over de wereld achter de schermen. Belangrijke spelers daarin zijn de bestuursleden van de Stichting Twents Gitaarfestival. Het zijn zowel mensen van het eerste uur als versterking van een nieuwe generatie bestuursleden. De line-up bestaat uit Niels Ottink, Paul Driessen, Jaap Majoor, Reinout Kok en Gerard Kroeze.

Een deel van het festival is de goedlopende bestaande formule. Workshops en masterclasses die toegankelijk zijn voor amateurs en professionals, de gitaarconcoursen in drie categorieën en een prima aanbod aan lunch- en avondconcerten.

Nieuw deze keer was het Festival Ensemble onder leiding van Lars Wüller. Deze Duitse componist had de taak om de deelnemende gitaristen tot ensemble samen te smeden en klaar te stomen voor een liveoptreden in Concordia.

Een andere noviteit was het buitengebeuren in samenwerking met Enschede Promotie in de vorm van een evenement in een fraaie muziektent op de Oude Markt.

Ook dit jaar bleek weer de gestage opbouw in bestuurservaring. Het zijn details, maar ik vond bijvoorbeeld de "Waar moet ik zijn?" paal in de kantine van Artez met aanplakbiljetjes met tijden en lokaalnummers van alle docenten een goed idee. Ook zaken als de banner op de gevel van Concordia en het reclamebord buiten met daarop het programma vormden extra puntjes op de 'i'.

Dit jaar werd het bestuur ook door onverwachte zaken op de proef gesteld. Een valpartij van het trapje van het Concordia podium en het door omstandigheden een dag van tevoren (!) afgelasten van het laatste avondconcert waren uitdagingen die snelle en directe actie vereisten. Dat deden de heren uit de kunst, bij de valpartij kwam de hulpverlening snel op

gang (gelukkig viel de schade achteraf mee) en het bestuur slaagde er in om een meer dan waardige vervangster te regelen voor het laatste avondconcert.

Bestuur, chapeau!

Ook dit jaar had het bestuur vrijwilligers achter zich staan, die de nodige hand- en spandiensten verrichtten. Zonder dit achterland krijg je een evenement niet rond, dus ook vrijwilligers, hartelijk dank!

Naast bestuur en vrijwilligers heb je nog iets nodig om de schoorsteen te laten roken, dat wil zeggen het evenement te financieren. Het is dan ook heel fijn dat in deze tijd van crisis en bezuinigingen diverse bedrijven en gitaarbouwers de waarde van dit festival hebben onderkend en als sponsor zijn opgetreden.

En dan liepen er nog een aantal mensen rond die van belang waren bij het reilen en zeilen van het festival in het algemeen.

Ik noem daarbij de gastvrouwen van Concordia, eentje daarvan ken ik al vanaf het eerste festival! Zij zorgden voor een warm welkom, een lekker koele zaal en tijdige opening van de deuren, zodat de artiesten maximaal konden inspelen. En daar was ook de fotograaf met lens en levenswijsheid, die vier dagen lang de kleurrijke en intense momenten op de flashdisk heeft vastgelegd.

Al met al een mooie ploeg, die het ook dit jaar weer heeft gemaakt. Festival 2011!

Dag Een

Carlo Marchione

Te Gast bij de Masterclass van Yves Storms

Oorspronkelijk was mijn eerste masterclass gepland om tien uur, bij Zoran Dukic. Ongelukkigwijs zou Dukic door omstandigheden pas later op de dag aankomen, zodat mijn masterclass verplaatst werd. Een mooie gelegenheid om eerst maar eens te gaan kijken. En wel bij Yves Storms.

Yves Storms is een oude bekende op dit festival, hij is er al vanaf het begin bij en ik heb herhaaldelijk masterclasses bij hem gevolgd. Opvallend aan zijn lesstijl is een aimabele en vloeiende presentatie gecombineerd met een gigantische kennis van gitaartechniek en de muziek zelf.

De deelnemers waren landgenoten van hem, twee vrouwen die een duo vormden en een man – de oom van de jongste dame - die de bouwer van de gitaar van de dames bleek te zijn.

Ik vroeg me af van welk hout de gitaren gemaakt waren, ze waren mooi licht van kleur. Zo te zien geen tropisch hout. Maar ik heb al eerder gezien dat je ook van Europees hout heel mooie gitaren kunt bouwen.

De dames speelden het bekende *Rondo* uit het *Duo in G* van Fernando Carulli (1770 - 1841).

Yves Storms luisterde aandachtig en belichtte toen een aantal aspecten die vitaal zijn voor een goed ensemblespel.

Allereerst de rol van de begeleider. Menigeen ziet die rol als ondergeschikt aan de solist, de eerste gitaar. Uit Storm's aanwijzingen bleek duidelijk dat hij daar niet zo over dacht. De rol in ondersteuning en bijsturing van de "solist" kun je niet als secundair afdoen. Vooral het helpen stuwen van de melodielijns is erg belangrijk.

Hij besteedde uitgebreid aandacht aan toonvorming en ademhaling en gaf aanwijzingen om rust in je spel te brengen door goede kennis van je posities en gericht spannen en ontspannen. Daarbij kreeg vooral de "tweede gitaar" een aantal goede oefeningen mee naar huis.

Dat alles omlijst met milde humor, een lach en een kwinkslag, waardoor de zware materie een aangenaam lichte omlijsting meekreeg. Een masterclass van Yves Storms als vanouds!

En de gitaren van de Belgische bouwer? Die klonken prima!

Lunchconcert Cecoria

Ik zag de dames van gitaar duo Cecoria - Celia Preuschoff en Corinna Schäfer – vlak voor het concert al even lekker in het zonnetje staan buiten Concordia om op te laden voor het lunchconcert.

De naam van het duo wordt trouwens duidelijk als je de voornamen van de dames op de juiste manier combineert! Het was alweer even geleden dat ik voor het laatst een gitaar duo live had horen spelen. Ik was benieuwd!

Het eerste stuk bracht meditatie, *Holiness of Water* uit *The Bali Serenade* van Christian Kunze (*1967). Een verfrissend en ontspannend stuk muziek dat kabbelde als water in een rustige vijver en met een mooie ronde toon de zaal in golfde. Daarbij bleek goed dat twee gitaren samen meer vormen dan de som van de twee.

De traditionele programmawijziging bracht ons bij César Franck (1822 - 1890), een stuk met de delen *Prelude*, *Fugue* en *Variation*. César Franck is vooral bekend om zijn orgelwerken en geestelijke muziek, maar hij componeerde ook een aardig pianorepertoire, met dit arrangement als voorbeeld.

De *Prelude* deed me sterk aan de *Pavane* van Franck's landgenoot Faure denken. De mooie impressionistische harmonie ging bijna naadloos over in een fuga waarin de stemmen op allerlei manieren met elkaar dansten. De *Variation* bracht het materiaal van de *Prelude* weer terug, maar met meer virtuositeit.

Naar de Barok ging het met *Tocatta* uit de *Partita Nr. 6 BWV 830*. Aan de codering kun je vast zien dat dit een werk van Johann Sebastian Bach (1685 - 1750) is. Wat ik hoorde was een mooi arrangement van Bach's complexe harmonische textuur. Cecoria slaagde er goed in om de swing in het stuk te spelen. Tevens toonden ze aan als duo elkaar goed op te vangen bij kleine tegenvallers die je bij Bach al gauw kunt oplopen.

Zij vervolgden hun concert met iets bekends, *Cordoba* uit de *Cantos de Espana* van Isaac Albeniz (1860 - 1909). In het stuk gaat een nachtelijke serene sfeer over in een dansant lied. Cecoria wist dit effect mooi te benadrukken en speelden fris naar het einde van het stuk en versierden de melodie nog met een origineel ritmisch klopje.

In Zuid-Amerika goot Radames Gnattali (1906 - 1988) veel Braziliaanse populaire muziek in een klassieke stijl. Zijn *Retratos* waren genoemd naar populaire Braziliaanse musici. Cecoria speelde de *Retratos* voor Anacleto de Medeiros, Ernesto Nazareth en Chiquinha Gonzaga.

Het eerste bleek een wervelende wals en het tweede stuk ontwikkelde zich als een kunstig bewerkte romantische ballade met mooie wendingen en een paar uitingen van vreugde.

Het meest virtuoos was de *Retrato* voor Chiquinha Gonzaga, een terechte hommage aan een vrouw en musicienne die in het Brazilië van de negentiende eeuw een rol speelde in de sociale ontwikkelingen aldaar.

Als toegift demonstreerde Cecoria hoe je met de gitaar ook percussie kunt laten meespelen.

En zo eindigde het eerste lunchconcert met swing en een knipoog naar de zon die ook buiten uitbundig scheen!

Het Buitengebeuren

De Oude Markt baadde voor de verandering eens in een uitbundig zonnetje. Veel mensen hadden het dauwtrappen erop zitten en de terrasjes zaten vol. En wat is er dan mooier dan een stukje livemuziek?

Voor dat doel stond er een mooie muziektent vlak bij de kerk. Tja, en wat is een muziektent zonder bewoners, de muzikanten? Het Twents Gitaar Festival en de stichting Enschede Promotie werkten in deze samen om het tentje vol te krijgen.

Namens het Twents Gitaarfestival waren er twee (nee, feitelijk zeker vier) bewoners, Lapis Lazuli en Michel Gillain.

Lapis Lazuli is het ensemble van Uta Preckwinkel (viool/fiddle), Paul Driessen (gitaren) en Johannes Rollenbeck (contrabas). Zij spelen een breed repertoire binnen het onderhoudende genre, van folk en country naar pop en van tango naar swing. Ik ken ze van de vorige Twentse Gitaarfestivals, en niet te vergeten de benefietconcerten voor de donateurs.

In het voorbijgaan (ja, je moet bij zoveel activiteiten binnen TGF toch keuzes maken) hoorde ik ze lekker muziek maken, en zowel de vaste als de “ambulante” bewoners van Enschede konden dat best waarderen.

Michel Gillain is een flamencogitarist uit België die in die wereld de nodige bekendheid geniet. Jammer genoeg heb ik hem niet horen spelen, omdat ik toen in de Balletzaal in Artez zat. Maar ik twijfel er niet aan dat zijn zonnige klanken veel mensen een plezier hebben gedaan.

Gitaarconcours Cat. 1

Net zoals in de afgelopen jaren was de eerste middag van het Twents Gitaarfestival gereserveerd voor de voorronde van het Cat. 1 Concours.

Ook de locatie lag vast, de Balletzaal op de tweede verdieping van het Artez Conservatorium. Ditmaal was de opstelling gewijzigd, dus we konden de jury niet meer in de spiegel zien. Een nadeel vormde de wand achter de speler. Deze dempte zodanig, dat het geluid van de gitaren dood leek te vallen. Bovendien was het door het mooie weer al behoorlijk warm net onder het dak!

Ik telde in de gauwigheid 17 kandidaten (bestuur, bedankt voor de lijst!), uit die groep zouden er vijf doorgaan naar de finale.

Ik herinner me van vorig jaar dat het krukje voor de spelers een discussiepunt was. Daarom was er nu een instelbaar zeteltje neergezet. Alleen dat mechaniek... Ik kan me voorstellen dat je daar als speler je nagels niet aan waagt. Vandaar dat een behulpzaam jurylid een aantal malen de fijn-afstelling van de zithoogte deed.

Brendan Evans beet de spits af met *Tiento* van Maurice Ohana (1913 - 1992), althans zo las ik in de lijst die ik gekregen had. Een *Tiento* is een vrije vorm uit de Spaanse Renaissance, vergelijkbaar met een *Fantasia*. Het was een modern stuk dat sterk op *La Folia* leek. Evans speelde vooral de stille passages stemmig.

Lore Raus is een oude bekende van een vorig TGF. Bovendien heb ik haar vorige maand nog in Nordhorn horen spelen. Zij kwam met haar persoonlijke favoriet, *Whirler of the Dance* van Carlos Rafael Rivera. Ditmaal kregen we alle delen te horen, *Prelude*, *Evocacion* en *Dance*. Zij speelde de *Prelude* eerst aarzelend, maar kreeg als snel de flow te pakken. Dat werd de aanloop voor een zeer sfeervol gespeelde *Evocacion*! Bij de *Dance* liet ze zien dat ze volledig in het stuk zat, het ritme bleef ondanks alle capriolen van de componist strak en stuwend.

Mah Chia Chu meldde zich met *Sevilla* uit de *Suite Espanola* van Isaac Albeniz (1860 - 1909). Het was een nette uitvoering met helaas iets te veel nadruk op de snelheid. Het langzame deel was inderdaad iets minder snel, maar droeg toch de sporen van haast. Jammer!

Rolf van Meurs liet ons even in spanning aangaande zijn stuk door een klein vals startje. Daarna bleek het de 'killer' *Prelude in E BWV 1006a* van Johann Sebastian Bach (1685 – 1750) te zijn. Steeds als ik er naar luister, verbaas ik me hoeveel er in dit stuk gebeurt. Jammer genoeg maakte ook deze keer de *Prelude* zijn reputatie van struikelblok waar.

Over de volgende kandidaat heb ik een tijdje moeten puzzelen. Ik sprak een paar Thaise dames op de gang, die verklaarden dat "hun" gitarist ziek was geworden na de lange reis. Op zich jammer, want je reist wel de halve wereld af voor een dergelijk concours.

Er verscheen evenwel toch iemand met een Oosters uiterlijk, die zich echter niet nader aankondigde. Dus ik noem hem volgens mijn lijstje gewoon Phadej Netpakdee.

Hij kwam met het *Allegro* uit de *Sonata in E klein BWV 1034* van Johann Sebastian Bach (1685 – 1750). Oorspronkelijk is dit een stuk voor fluit en basso continuo, dus we hadden hier een uitbreiding van het gitaarrepertoire te pakken. Netpakdee speelde flitsend, maar wel helemaal in staccato. Daardoor werd de uitvoering minder vloeiend dan had gekund, hij speelde in het bijzonder de baslijn te kort om te swingen.

Florian Moritz deed een gooi naar de prijzen met een *Allegro* uit *Fantasia Nr. 7* van Georg Philipp Telemann (1681 - 1767) en de *Cadenza* uit het *Concert voor Gitaar en Orkest* van Heitor Villa Lobos (1887 - 1959).

Hij werkte het *Allegro* netjes af, ditmaal zonder capo zoals in Nordhorn vorige maand.

Villa Lobos componeerde het *Concert voor Gitaar en Orkest* voor Segovia, die echter het stuk weigerde te spelen totdat Villa Lobos deze voor een gitarist uitdagende *Cadenza* had toegevoegd. Ja, Segovia was niet de gemakkelijkste. Moritz zat bij dit stuk goed in zijn spel.

Jean Francois Macq is ook een oude bekende van vorige TGFs. Hij dong mee met de altijd uitdagende *Passacaglia* uit de *Tres Piezas Espanolas* van Joaquin Rodrigo (1901 - 1999). Zoals de traditie vereist heeft zo'n *Passacaglia* een thema in de baslijn, dat koste wat kost

duidelijk moet blijven, wat de componist er ook allemaal omheen bedenkt. Macq had hele mooie momenten in het stuk en daarom was het ook jammer dat in het fuga gedeelte de paniek een beetje toesloeg.

Marcus Strand heeft ook al vaker meegedaan. Het is leuk dat deelnemers blijven komen! Hij speelde een stuk waar ikzelf lang geleden mee geworsteld heb, het *Rondo* uit de *Sonate in A* van Anton Diabelli (1781 - 1858). Het lastige met zo'n *Rondo* is het eindeloos terugkeren van hetzelfde thema. Strand verijdelde echter verveling door de thema's op aangename wijze te variëren. Goed werk!

Britt Jansen speelde bekende klanken, daar heb je geen aankondiging voor nodig. *Elogio de la Danza* van Leo Brouwer. Ze startte het *Lento* heel voorzichtig, maar hield desondanks het verhaal achter de noten in stand. In het *Ostinato* werd ze - althans volgens het programma dat ik had – een stukje ☺ obstinater. De structuur van de compositie maakte het voor mij wel moeilijk om het overzicht vast te houden.

Shawn Pickup was ook al eens eerder op het TGF geweest (☺ die afkorting staat trouwens mooi he! Waar heb je gespeeld? Nou, TGF en GFA...). Hij begon met muziek die ikzelf bijzonder graag hoor, een arrangement van *Lob der Traene* van Schubert door Johann Kaspar Mertz (1806 - 1856). Pickup slaagde er bijzonder goed in om de melancholieke melodie boven de begeleiding te tillen. Als evenwicht speelde hij daarna iets mild hedendaags, de *Prelude* uit *Quatre Pièces Brèves* van Frank Martin (1890 - 1974). Daarin wist hij al spelend de hoofdzaken mooi van de bijzaken te scheiden.

Andrea Monarda speelde eerst iets dat volgens het programma een *Rondo* van Fernando Sor moest zijn. Het was mooi gespeeld, maar ik haalde er niet direct een karakteristiek Sor geluid uit. Het bleek dan ook Moreno Torroba te zijn!

Zijn tweede stuk werd een Etude van Heitor Villa Lobos (1887 - 1959), nr 7, met de virtuoze hoekdelen en het bredere middendeel. Dat kwam er goed uit, zeker als je nagaat dat je als speler moet omschakelen van razendsnelle loopjes naar een breed begeleide melodie.

Michael Schmiedel zette in met de *Prelude in A klein* uit de Tweede Luitsuite BWV 997 van Bach. Dat ging prima, alleen jammer dat de frasering over-ritmisch was. Daarna kwam Francisco Tarrega (1852 - 1909) aan de beurt met *Alborada*, een heerlijk speeldoosje. Eens te meer bleek het dat het niet meevalt om hoog op de toets flageoletten met legato 's te combineren.

Stéphane Dupont vulde zijn hele voorronde met een enkel maar wel lijvig stuk, *Fantasia sobre Motivos de La Traviata* van Julian Arcas (1832 - 1882), waaruit blijkt hoe goed opera melodieën het in de negentiende eeuw deden. Hij speelde het lichtelijk omfloerst en kwam een enkele maal gehaast over.

Ruben Bettencourt, een van de finalisten van vorig jaar, speelde het eerste deel uit de nu zo langzamerhand overbekende *Sonata Op. 47* van Alberto Ginastera (1916 - 1983) en de beruchte piep-en-kraak *Etude* nr. 12 van Villa Lobos. Ja, wat kan ik zeggen. "Tennis en Toneel" in zijn presentatie leidden me van de muziek af en *Etude* nr. 12 is niet mijn favoriet.

Ik had Uygur Ozan Giray vorige maand ook in Nordhorn gezien. Hij zette in op de twee laatste delen van *La Catedral* van Augustin Barrios (1885 - 1944). Het evenwicht tussen ragfijn en banaal is in het *Andante Religioso* heel subtiel. Giray zat soms op het randje van sentimentaliteit.

Haast onmerkbaar betrad Tudor Niculescu-Mizil de zaal. Hij wilde zijn plaats in de finale veroveren met het eerste deel uit een *Sonate* van Leo Brouwer. Dit was Brouwer in een wat meer experimentele stijl, wat het fraseren voor mij een beetje onduidelijk maakte. Nadat hij op stoom gekomen was, maakte hij er een sfeervolle interpretatie van.

Ana Slezakova, een van de slechts drie dames van deze voorronde, sloot de rij. Ik begrijp niet waarom de dames zo in de minderheid zijn tegenwoordig. Zij begon fancyful met een *Fancy* van John Dowland (1573 - 1626), met de capo op III. Haar stemvoering – en dat is belangrijk bij Dowland! – was uit de kunst. Daarna speelde ze haar tweede stuk, *Alla Cubana* van William Walton (1902 - 1983). Ze speelde het swingend, foutloos en netjes.

Zelf dacht ik “Lest Best”! Nu de jury nog!

Te Gast bij de Masterclass van Zoran Dukic

De eerste ronde was niet zo heel laat afgelopen, dus ik kon nog mooi even een “Masterclasske pikken”.

Zoran Dukic was inmiddels aangekomen. In de leskamer kwam ik een paar bekenden tegen, de beide Belgische dames en de gitaarbouwer van de Masterclass van Yves Storms deze morgen.

De jongste dame van de twee had een knap lastig stuk ingestudeerd, duidelijk een repertoirestuk voor een muziekstudie.

Zoran Dukic benaderde haar spel analytisch en zei direct waar het op stond en waar de verbeterpunten konden liggen. Niet vervelend of denigrerend, maar wel heel direct. Ik kon me indenken dat je daarvan kan schrikken, zeker als het opmerkingen zijn die een tijd lang gedetailleerde studie vereisen.

Om die verbeterpunten te realiseren gaf hij haar praktische maar wel bewerkelijke oefeningen mee. Opvallend was zijn pragmatische benadering, ook als je geen gitaar bij je hebt, kun je oefenen. Als voorbeeld gaf hij zijn ritmeoefeningen aan (achtste triolen tegen twee achtsten bijvoorbeeld) die hij in de bus deed als hij onderweg was.

Hij heeft duidelijke opvattingen over respect voor de muziek en eiste dat ook van de speler. Hij remde daartoe de speler zelfs af wanneer hij de benadering te bruusk vond. *Voorzichtig!* merkte hij regelmatig op.

En passant toonde hij een geweldige beheersing van de techniek, hij was in staat om bijvoorbeeld de vingers van zijn rechterhand individueel aan te sturen, hij kon overal in een arpeggio de melodie leggen.

Het meisje kreeg zo het een en ander te verstouwen. Al met al ben ik benieuwd wat er gebeurt als ik zaterdag zelf op die stoel bij Dukic zit!

Avondconcert Carlo Marchione

Om zes uur ging het Conservatorium dicht, dus moest Zoran Dukic zijn masterclass afsluiten. Er was dus nog even tijd tot het avondconcert.

Ik at mijn brood op aan de Oude Markt en werd nog even weggeblazen door een rock and roll en blues trio dat de muziektent bezette. Het verbaasde me dat het allemaal zo snoeihard stond. In de tijd dat die nummers nieuw waren, waren de muzikanten al blij als ze een bescheiden 10 à 20 Watt gitaarversterkertje hadden. Als je de oorspronkelijke muziek een beetje trouw wil blijven, draai dan het volume wat terug! Hoe dan ook, conversatie was bijna onmogelijk, zelfs als ik mijn stem rauw schreeuwde.

Na het brood en het (ijs)toetje bij Van der Poel was het bijna tijd voor het concert. Maar eerst stond me nog een verrassing te wachten, in de toiletcatacomben van Concordia liep ik na jaren letterlijk tegen mijn oude partner van het Gitaar duo DOS Amigos op. Ik had niets meer van hem vernomen sinds het plotselinge einde van het duo, en eerlijk gezegd kende ik hem bijna niet meer terug.

Even ongemakkelijk was het wel, dus uitgebreid herinneringen ophalen zat er niet in. Maar goed, dat boek is dicht. Een beetje nostalgische gedachten kon ik me natuurlijk niet ontzeggen, DOS Amigos heeft per slot van rekening toch nog 15 jaar bestaan. Maar zoals gezegd, die periode is afgesloten. Wat natuurlijk niet zeggen wil dat ik als de gelegenheid zich voordoet me niet weer aan ensemblespel ga wagen.

Naar de zaal ging het: Zoals gebruikelijk kwam eerst de uitslag van de eerste ronde van het Categorie 1 Concours. Ana Slezakowa, Shawn Pickup, Tudor Nicalesku, Florian Moritz en Andrea Monarda hadden de finale bereikt.

De Italiaan Carlo Marchione gaf het eerste concert van dit festival. Hij wordt beschouwd als autoriteit op het gebied van oude muziek. Desondanks begon hij zijn optreden met hedendaagse muziek, een set van negen Concert-etudes van verschillende componisten.

Met de ervaringen met de *Villa Lobos Etude Marathon* van vorig jaar in het achterhoofd vroeg ik me af of deze stukken nu studies waren om voor het concerneren te oefenen, of dat het oefeningen waren die op een concertpodium niet misstaan. Ik vond het wel gewaagd om voor de pauze alleen etudes te spelen.

Dat tweede was waar bij de twee nummers uit *6 Studi da Concerto* van Stefano Casarini, ze klonken goed op het toneel. Het waren twee rustige stukken die ondanks hun kalmte de technische vaardigheid van de speler duidelijk op de proef stelden.

Iets formeler en moeilijker klonken de 5 Etudes van Mario Gangi (1923 - 2010) die afkomstig waren uit een bundel van 22 Etudes in het laatste deel van Gangi's gitaarmethode.

De laatste twee *Etudes* waren van de hand van Andre Jolivet (1905 - 1974), een avantgardistische componist die binnen zijn omvangrijke oeuvre precies drie gitaarwerken componeerde. Carlo Marchione speelde ze knap, maar de composities waren voor mij niet om aan te horen!

Na de pauze bleek het programma flink te zijn gewijzigd.

Allereerst bracht Marchione *Saudade* en *Sueno en la Floresta* van Augustin Barrios. Het was heel raar, maar normaal gesproken heb ik met *Sueno en la Floresta* altijd een emotionele klik, het stuk bereikt meestal bij de eerste tremolo's al mijn hart.

Maar nu helemaal niet. Ondanks Marchione's mooie frasering bleef het contact weg. De muziek bleef als het ware binnen de lichtkring op het toneel hangen en leek ver weg, omfloerst in een soort mistige triestheid. Althans zo voelde ik dat. En vreemd genoeg was dat een stemming die het hele concert zou aanhouden, want goed beschouwd was die er voor de pauze ook al. Eerst dacht ik dat het aan mij lag, maar ik hoorde het later van meer mensen.

Het volgende stuk was barok. Ik verstond iets van Domenico.. maar Scarlatti was het niet. Vermoedelijk Domenico Zipoli (1688 - 1726)? Swingend virtuoos en goed gespeeld, maar toch...

Het laatste programmaonderdeel bestond uit 4 *Capricci* van Luigi Legnani (1790 - 1877). Hij schreef er 36 in alle toonaarden, in navolging van de onderneming van zijn vriend Paganini, die met zijn *Capricci* het vioolrepertoire uitbreidde.

De muziek bevat veel opera elementen, Marchione speelde ze netjes en strak afgefraseerd.

Na een warm applaus gaf Marchione nog een toegift van een bekende Italiaan in de Barok, een Sonate van Domenico Scarlatti (1685 - 1757).

Dag Twee

Izhar Elias

Masterclass bij Johann Palier

De vroegste masterclass van Dag Twee was voor mij. Ditmaal bij Johann Palier, de gitarist van het Duo Violarra.

Ik had mijn masterclass stuk van dit jaar, de *Sonata Ms 86* (Minuetto & Rondo) van Paganini weer bij me en besloot het eerst maar eens met het langzame deel te proberen. Bij dat stuk zijn we het hele uur gebleven.

Palier bleek een rustig aimabel man, die serieus en gedetailleerd te werk ging.

De melodie moest zo legato mogelijk. Dat gaf hier en daar wat strekjes, en daar had hij een paar aardige oefeningen voor, eventueel met hulp van toonladderfragmenten.

Mijn nagelvorm zorgde voor een iets te dunne toon en soms een dubbelslagje door het haken van de duikende wijsvingernagel. Hij had suggesties voor de vorm, maar het uiteindelijke vlijwerk was aan mij. Ik zal dat thuis proberen.

Hij hamerde op variatie bij gelijksoortige motieven. Da's terecht, je moet proberen verveling bij de toehoorders vóór te zijn. Klank, kleur en volume zijn de gebruikelijke gereedschappen daarvoor.

Kortom, weer wat geleerd. Ik heb zo langzamerhand al een kleine verzameling partijen met aantekeningen, waaruit blijkt dat iedere gitarist zijn favoriete vingerzetting heeft. Mijn policy

om in de partijen op de DOS Amigos Homepage de vingerzettingen weg te laten, is dus zo gek nog niet.

Lunchconcert Arnaldo Lopez

Als je naar de naam kijkt, zou je een stukje flamenco verwachten. Maar nee, ditmaal was het easy-listening fingerstyle. Geïnspireerd door de bekende finger-picker Tommy Emanuel, maar met een heel eigen aanpak, de reden waarom dezelfde Tommy Emanuel hem met *Melody Man* aanduidde. Een goede karakteristiek en fijn voor mij, want van Emanuel's finger-rat race word ik na vijf minuten al horendol.

Arnaldo Lopez was een man met een verhaal. Terwijl hij regelmatig tussen twee steelstring gitaren heen en weer plugde om zijn nummers te brengen, vertelde hij over zijn muziek, zijn leven en zijn huidige activiteiten bij Hart van Hout, een bedrijf dat houten doodskistjes maakt voor prenataal overleden of doodgeboren kinderen.

Zowel zijn verhaal als de muziek er omheen had filosofische trekjes, het ging onder meer over de eerste ontmoeting met zijn vriendin, hun doodgeboren eerste kind en zijn oude vader in het verpleegtehuis, alles omlijst met passende zelf gecomponeerde muziek.

Het grootste deel van het programma was lekker rustig, pas op het laatst zette hij wat steviger nummers in. In het slotstuk kreeg hij gezelschap van een sampler, die hij zojuist live had ingespeeld.

Ik vond het een leuk concert met een persoonlijke noot. Mogelijk dat anderen meer voor de muziek komen en zich misschien ergeren aan de verhalen er omheen, maar ik vond dat erg meevallen.

Een paar jaar eerder heb ik eens iemand gehoord die de helft van zijn programma verkletste op een aan zelfverheerlijking grenzende manier. Dat was hier zeker niet het geval.

Een fijn concert!

Repetitie en Optreden Festival Ensemble

Het TGF Ensemble was een nieuw initiatief dit jaar. Gitaristen konden zich inschrijven voor een gezamenlijke repetitie en de uitvoering van een gitaarensemblestuk.

Ik had iets dergelijks weleens in Zwolle meegemaakt en gemerkt dat het gezellig is, zeker als je onder kundige leiding een goed resultaat kunt behalen met zijn allen. Alleen in Zwolle hadden we wel een paar repetities meer!

De keuze voor het ensemble was gevallen op een compositie van Lars Wueller, een jonge Duitse gitarist/componist die veel ervaring heeft met grotere gitaarsembles. Zijn website bevat een paar voorbeelden in mp3. Ik moet eerlijk toegeven dat ik toen bij het horen van zijn hedendaagse klanken wel dacht van "Waar ben ik aan begonnen?" Het leek me een behoorlijke klus om een vers ensemble in één middag klaar te stomen op zo'n complex stuk.

Toen ik echter de partijen overgemaïld kreeg van *Neuenburger Impressionen*, kon ik gerust ademen. Gewoon een 6/8 maat zonder al te veel lastige syncopen.

De partijen waren echter nog niet verdeeld. Dus heb ik thuis de eerste drie partijen ingestudeerd voor de grotere inzetbaarheid. Partij vier bleek in de beschikbare tijd net een bruggetje te ver. Ik kwam in het stuk uiteindelijk op partij twee uit.

Het ensemble bleek een gemengd publiek, kinderen tot en met de tienerleeftijd en volwassenen van mijn generatie. Geen jongeren van conservatoriumleeftijd, overigens.

De stemmenverdeling ging min of meer op afroep. Ik geef toe dat het lastig is om de stemmen van tevoren te verdelen. Maar je loopt dan het gevaar dat een aantal niet verder lezen (en thuis repeteren) dan stem 1. De eerste stem bleek een aangelegenheid voor de jongsten, vier in getal! Misschien was het verstandig geweest om hier een volwassene bij te zetten, maar ja, dan waren de andere stemmen weer onderbezet.

Een van de oudere dames was zelfs zo flexibel om op de bas te spelen die Wueller bij zich had. Petje af voor stem Vijf!

Ikzelf deelde de tweede stem met een zeer beweeglijk jongetje, waar we later in het Cat. 3 concours nog van zouden horen. Ik was uiteraard op mijn qui-vive voor eventuele niet-muzikale botsingen, want het bovenblad van mijn Kwakkel kan daar echt niet tegen. Maar het ging allemaal goed.

Lars Wüller begon met een aantal oefeningen om het ensemble als geheel aan elkaar te laten wennen. Het rijtje kwart, achtste, triool en zestiende per stem en met zijn allen, uiteraard netjes op de tel. Daarna kwam de 6/8 maat nog even aan de orde.

Toen was het tijd voor het stuk zelf, een vrolijke herinnering aan een verblijf in Neuenburg. Lars Wüller vertelde dat de plaats in Noord Duitsland lag en ik ben er zelfs weleens in de buurt geweest, in Wilhelmshaven.

Het viel niet mee om je te concentreren in een ensemble dat de maat nog niet duidelijk voor elkaar heeft. Daarbij komt dat je eventuele technische problemen pas tegenkomt als je met de stroom mee moet spelen, je hebt thuis geen overzicht.

Zo moest ik van de G op de eerste snaar via-via naar de hoge Fis op de 13^e fret en weer terug naar een vijfde positie op de tweede snaar. En dan is kijken en lezen en ook nog in de maat blijven een uitdaging. ;-) Maar die hoge Fis was wel een toon die de Kwakkel mooi tegen de achterwand van de zaal kon laten stuiteren!

Het is lastig je eigen koers in de maat te blijven varen als alles een beetje fuzzy is. Ik leerde gelukkig vanuit een ooghoek naar de dirigent te kijken en dat hielp al een stuk.

Met allerlei technieken - bijvoorbeeld het meezingen met de eerste stem – en het herhalen van de pijnpunten kreeg Lars Wueller het voor elkaar dat we tegen vijf uur het hele stuk konden doorspelen, inclusief overbindingen en opmaatjes die een beetje verborgen genoteerd stonden.

Het was wel gezellig dat we in de pauzes en na de repetitie nog even met een paar stemmen bij elkaar het stuk hebben doorgenomen. Dat hielp ook mee.

Ik was heel benieuwd naar het resultaat op het toneel!

Dat kwam ik snel genoeg te weten om halfacht. Het valt niet mee om in kort bestek een ensemble op de planken te laden, maar het lukte, stoelen, lessenaars en gitaren vonden hun plekje.

We hadden terwijl de eerste nieuwsgierigen binnenstroomden nog net tijd voor een generale repetitie. Dat ging traditioneel beroerd –de chaos was nog groter dan vanmiddag en dat liet me het hart tegen het achterblad slaan - maar bracht in ieder geval op dat iedereen en zeker ikzelf uitermate goed bij de les was.

Uiteindelijk resultaat was, dat we met zijn allen zonder onderbrekingen en uitvallers de eindstreep haalden van de *Neuenburger Impressionen*. Een uitbundig applaus van het publiek was onze terechte beloning.

Volgend jaar weer!

Avondconcert Izhar Elias

Het was even organiseren geblazen om het Festival Ensemble weer terug in de zaal te krijgen. Dientengevolge kwam ik helemaal op de tweede verdieping terecht en kon ik de verrichtingen van Izhar Elias in helicopterview volgen.

Hij kwam lopend op als een soort minstrel met een replica van een barokgitaar. Zijn intro werd *La Cavalleria de Napoles* van good old Gaspar Sanz (1640–1710). Vervolgens speelde hij *Chaconne* van Francesco Corbetta (1615 - 1681) en *Tarantelas* van Santiago de Murcia (1862 - 1740). Het was goed te horen dat je veel *rasgado* moest spelen om volume uit het oude instrument te krijgen.

Toen pakte hij een originele gitaar uit het begin van de negentiende eeuw en speelde een aantal aria's uit Rossini's opera *Semiramide* in een arrangement van Mauro Giuliani (1781 - 1829). Door de CD opname hiervan (2 CDs, een heel eind!) had ik al kennis gemaakt met het spel van Izhar Elias. Door kort te vertellen waar de aria's over gingen gaf Elias een extra dimensie aan zijn virtuoos uitgevoerde opera delen. Om de zaal goed te laten meegenieten, had hij wel enige versterking laten aanrukken. Dat kwam mij op mijn plek in de nok van het theater goed uit!

In de pauze was het goed uitpuffen van de hitte in de bovenste ring. Ook Elias betrad met hernieuwde energie het toneel.

Een *Cadenza* op de naam van Berio van Matijs de Roo werd zijn eerste stuk. Een zeer modern klinkend werk met gewaagde harmonie. De componist was zelf aanwezig en kon met recht genieten van de uitvoering, want Elias speelde het goed!

Een tweede hedendaagse compositie passeerde de revue, *Aengus' Bird's Palestrinian Heligenschein* van Antti Auvinen. Goed gespeeld, maar ik miste voor mijzelf de aansluiting met het muzikale idee.

Die kwam weer terug toen Izhar Elias een aantal klassiekers onder handen nam. *Homenaje a Claude Debussy* van De Falla (1876 - 1946), *Invocacion y Danza* van Rodrigo en tenslotte *Etude 11* van Villa Lobos. Hij speelde deze werken goed afgewerkt, degelijk en enthousiast.

Een mooi concert! En dat kwam mede door Elias' informatieve achtergrondverhalen over zijn instrumenten en de muziek.

Dag Drie

Zoran Dukic

Masterclass Carlo Marchione

Ik was zaterdagochtend lekker op tijd, want dan kan ik goed op gang komen. Dat zou sneller gaan dan ik dacht. Reinout Kok vroeg me of ik wilde invallen bij een masterclass van Carlo Marchione, de oorspronkelijke kandidaat – een elektrische gitarist – had niet gezien dat Marchione klassiek deed en kwam dus maar niet. Ondertussen zat iedereen te wachten op de dingen die komen gingen.

Ik stemde toe en zag tot mijn – beetje – schrik dat er aardig wat publiek bij zat. Zo vroeg al!

Ik had ook hier weer mijn *Sonata Ms 87* van Paganini bij me, maar ik twijfelde welk deel ik zou spelen. Met enige humor stelde Marchione voor om kop of munt te gooien en raad eens wat... het snelle *Rondo* natuurlijk!

Ik had eerst wat moeite met opstarten, maar uiteindelijk haalde ik zonder al te grote haperingen de eindstreep. Uiteraard viel er aan de kwaliteit het nodige te verbeteren.

Goed dempen, puntig blijven en legato's inbouwen voor het vloeiend verloop. Daarbij speelde Marchione diverse passages op fraaie wijze voor, steeds ter illustratie van zijn opmerkingen. Het was duidelijk dat hij een specialist in dit genre was.

En zo kon ik voldaan richting Dukic!

Masterclass Zoran Dukic

Ik herinnerde me Zoran Dukic van een paar jaar terug als begenadigd speler. Ik had ook een van zijn masterclasses gezien, afgelopen donderdag. Dus besloot ik na mijn ervaringen met het vorige uurtje Marchione ditmaal voor het langzame deel –het *Minuetto* – te gaan. Ik speelde het zo goed en kwaad als het me lukte.

Ook hier vier Dukic' analytische aanpak op. Het begon met de nagel van mijn wijsvinger, mijn toon was nogal dun. Wat vijlen en schuren gaf aanmerkelijke verbetering.

Hij had nog een aardige truc om een duikende vingernagel te fatsoeneren: vormen met een warm lepeltje eronder. Opwarmen met een aansteker. ☺ “Doe het niet in het openbaar” zei hij, “want dan zien ze het voor iets anders aan!”

Verder had hij tips over de noodzaak van apoyando. Het was beter om eerst het tirando krachtig te krijgen in plaats van inconsequent apoyando te gebruiken. Ook demonstreerde hij het 'pivot principe', waarbij een vinger als scharnierpunt dient bij lastige overgangen. Hierdoor krijg je grotere zekerheid.

Alles ging in een aangename sfeer, waarbij hij in ieder geval het beeld van afgelopen donderdag liet verdwijnen. Hij schat heel goed het niveau van zijn studenten in en wat ze nodig hebben.

Een goede masterclass!

Luchconcert Violarra

Het lunchconcert kwam van Duo Violarra, een Oostenrijks ensemble bestaande uit Helfried Fister (viool) en Johann Pallier (gitaar). Een mooie combinatie, die ik al kende van mijn 3 CDs Sonates voor viool en gitaar van Paganini. Het is wel hard werken voor een gitarist in zo'n ensemble, want een viool heeft heel wat volume.

Zij startten met een stukje barok, *Sonate in G klein* van Guiseppe Tartini (1692 - 1770).

Tartini is bekend geworden door het fenomeen *Tartini-tonen*.

Als twee tonen samenklinken, krijg je de indruk dat ook de verschilfrequentie en de somfrequentie van de beide tonen meeklinkt. Dit komt door intermodulatie van grondtoon en boventonen van de samenklank. Zo krijg je soms harmonie erbij die je niet speelt.

De verschiltoon, ook wel *beating* genoemd, is een belangrijk hulpmiddel bij het stemmen. Als de samenklinkende tonen namelijk gelijk worden in frequentie, wordt de

verschiltoonfrequentie nul en dat traject is duidelijk te horen als je de ene toon op de andere stemt.

Het enige probleem is dat je zo zonder meer aan de afname van de beating frequentie niet kunt horen of je “van boven” of “van beneden” komt. Dan moet je weten, waar je begonnen bent met stemmen. Later zou Shannon dat effect via zijn Sampling Theorie het “terugvouw-effect” gaan noemen, het effect dat (te) hoge tonen bij digitale sampling (zoals in CD spelers) als lage tonen terug kunnen komen, het zogenaamde Aliasing.

Maar goed, dit is een andere wetenschap. Terug naar de muziek. Tartini's stuk was een mooi stukje barok met een duvels lastige cadenza voor de violist. Het stuk is niet voor niets bijgenaamd *Duivelstrillersonate*, een stuk waar ook weer een aardig verhaal achter zit, hij zou het gecomponeerd hebben naar aanleiding van een droom waarin de duivel een rol speelde op de viool.

Mauro Giuliani componeerde een aantal stukken voor fluit en gitaar, waaronder zijn *Gran Duetto Concertante* Op. 52. Violarra had geen enkele moeite om de fluitpartij naar viool om te zetten, en zo klonk dit bekende stuk met een heel ander timbre. Goed en virtuoos gespeeld!

Bij een viool en gitaar duo kan het haast niet anders dan dat er ook Balkanklanken gaan klinken. Karl Haidmayer componeerde speciaal voor Violarra de *Romuneasca Nr. 18*. Een eigentijds werk met duidelijke volksmuzieklanken van de Balkan en een hoop virtuositeit voor violist en gitarist.

Een van de traditionele Oostenrijkse zangkunsten is het jodelen. Dat kwam aan de orde in de *Variationen ueber den Irdninger Nacheinand* van Franz Zebinger. Irdning is een bekend wintersportoord in Stiermarken en een *Nacheinand* is zoals de naam suggereert een echo lied.

De heren begonnen het thema eerst samen te jodelen, waarbij ze een pakkende demonstratie gaven van deze aparte kopstemtechniek. Toen kwamen gitaar en viool aan de beurt. Het jodelthema kwam terug in allerlei configuraties en toonaarden, wat het stuk voor mij heel interessant maakte.

Een viool-gitaarcombinatie past ook goed op Zuid-Amerikaanse klanken. De *Buenos Aires Ritmico* van Pablo Garcia zorgde swingend voor een goed humeur.

Tot slot de gitaar-fluit hit van Astor Piazzola, een tweetal delen uit *Histoire du Tango* en wel *Bordel 1900* en *Nightclub 1960*. Fister en Pallier wisten de stemming van de stukken en de afwisseling tussen snel en fel en langzaam en melancholiek waar Piazzola's tango's patent op hebben goed te treffen.

Al met al een fris concert en zeker het luisteren waard!

Concours Categorie 2 en 3

Het Twents Gitaarfestival heft heel wat activiteiten en soms vallen ze rooster technisch gezien samen. En dan moet je keuzes maken. Zodoende moesten het Cat. 2/3 Concours en de Workshop van Jim ten Boske wat tijd delen.

De opzet was dit jaar gewijzigd. De optredens kwamen nu allemaal op rij met de jongsten het laatst. Ik had dat eerst niet door, dus vroeg ik me al af hoe de eerste deelnemer jonger dan 16 kon zijn.

De eerste deelnemer Hans Jansen had zijn vrouw als persoonlijke fanclub op de eerste rij. ☺ Hij heeft het goed voor elkaar, mijn vrouw gaat liever niet mee. Dat is begrijpelijk, want zeker vroeger was optreden een beetje lijden voor mij en dat zag ze liever niet.

Hij begon met een *Etude* van Fernando Sor. Na de eerste ademhaling speelde hij die rustig en met een mooi duidelijke melodie. Het tweede stuk was van de productieve Braziliaanse componist Egberto Gismonti. Ik herkende het stuk als *Agua e Vinho*, de solo uitvoering. De kandidaat speelde het stuk teder en gelijkmatig en had een fraai fluisterend slotakkoord. *Gymnopedie Nr. 1* van Eric Satie (1866 – 1925) werd zijn laatste stuk. Hij gaf het schommelende ritme goed weer, alleen de melodie had iets meer legato gekund. Opvallend was hoe goed hij door zijn spanning heen speelde.

Kandidaat nummer 2 werd Daphne Hodes. Zij begon ambitieus met een stuk van Astor Piazzolla. Ze had een goede drive in de snelle delen en een mooie toon in het langzame deel. Haar pizzicato was ook mooi. Mijn enige puntje van kritiek was haar frasering, als ze de fragmenten iets dichterbij elkaar brengt, is de uitvoering perfect! Haar tweede en laatste stuk werd een oude bekende, de *Prelude in D* uit een cellosuite van Johann Sebastian Bach. Ze hield de cadans van het stuk mooi vast, alleen ook hier had de frasering van de toonladders iets scherper gekund.

Derde in de rij werd Marlot Hendriks. Zij kwam met *Sunburst* van Andrew York. Daarbij werd ik verrast, ik wist helemaal niet dat dit stuk een langzame intro had. Of hoorde ik het verkeerd? Maar het was toch zo, pas na een minuut of drie dook het bekende thema op. Het was een uitdaging voor haar, dat zeker. Nu nog iets aan de snelheid en de zekerheid in de loopjes werken en het zonnetje gaat op!

De volgende en vierde kandidaat was meneer Willem Ouwehand, een oude bekende van het concours in 2009. Hij zette stemmig in met het op toon brengen van zijn snaren. Daarna volgde *Angelina* van Tommy Emanuel. Dat klonk mooi, alleen is een nyloonsnaargitaars eigenlijk minder geschikt voor deze muziek.

De speler laste eerst een korte pauze voor applaus in alvorens aan het tweede stuk te beginnen. Een oude bekende van kandidaat nummer 3, *Sunburst* van Andrew York. Het bleek bij dit nummer dat fingerpicking ervaring een pre is, want het stuk kwam een paar gradaties sneller en soepeler op de planken, ook al was de virtuositeit een tikkie onbeheerst. Buiten dat merkte ik dat de jongen aan een nieuwe gitaar toe is, zijn toon was veel te krachtig voor het instrument dat hij bespeelde.

Toen de volgende deelnemer het toneel betrad, begreep in dat ik zojuist naar het Cat. 2 Concours had zitten kijken en dat Cat. 3 nu aan de beurt was. Een klein Duits jongetje – Lukas van Dorp- kondigde keurig zijn stukken aan en stak gelijk van wal. Als opening had hij een klein Spaans stukje, dat hij netjes zonder onderbreking en met *rasguado* en al speelde. Stuk nummer twee was het walsje uit het setje van vier “gemakkelijke” stukjes van Bartolomé Calatayud. De speler danste soepel naar de eindstreep. Als slot had hij een huzarenstukje, een Argentijnse dans met de gitaar op zijn rug. Een uitstekende coördinatie oefening!

Mara Groeneveld was een oude bekende van vorig jaar. Ditmaal zette ze in met een tweetal *Estudios Scencillos* van Leo Brouwer. Nummer 1 ging helaas wat haastig, maar dat compenseerde ze weer met de mooie baslijn van Nummer 4. Haar tweede stuk was een *Arpeggio* van Francis Kleynjans. Ze bracht de karakteristieke melancholie van Kleynjans mooi naar voren. Een *Milonga* werd Nummer Laatste. Mara speelde het stotende ritme consistent en trakteerde het publiek op een fraai melancholiek slot.

Nummer drie van het Cat. 2 was Numa van de Riet, de jongen die met mij partij 2 van *Neuenburger Impressionen* deelde. Hij verbaasde al menigeen met zijn repertoirekennis en hartstochtelijke nieuwsgierigheid naar alles wat met gitaar te maken had. Hij begon met een flamenco achtig stukje met *rasguados* en ingewikkelde *arpeggios*. Daarna zette hij de *Sarabande with Variations op La Folia* van Georg Friedrich Haendel (1685 - 1759) neer. Dat deed hij knap, compleet uit het hoofd en met de nodige flair. Leuk! Als hij zijn passie voor de gitaar doorzet, zullen we ongetwijfeld in de toekomst meer van hem horen!

Helaas moest ik toen het concours als toeschouwer afbreken, want het was tijd voor de Groove! Hierdoor miste ik ook de uitslag...

Workshop Jim ten Boske

Jim ten Boske's Groove is een traditie vanaf het begin van het festival in 2006. Ik wilde ondanks het volle rooster in ieder geval een sessie bijwonen.

Ditmaal had Jim iets bedacht op een thema van Miles Davis, het bekende thema *So What?* De basis vormde het basloopje en de akkoordjes van de blazers in het origineel. We startten in D klein en moduleerden een halve toon hoger.

Hier bleek dat veel jazzmusici een geweldige muziektheoretische kennis in huis hebben. Ik heb dat beduidend minder, ik kan zeker niet in alle posities een toonladder met de ogen dicht neerzetten. Dus beperkte ik me tot wat ritmische ideetjes in het akkoordfundament.

We waren met een clubje van vier, dus de solo-estafette leidde een aantal malen tot een leuk resultaat.

Avondconcert Zoran Dukic

Het was niet de eerste keer dat Zoran Dukic op het TGF acte de présence gaf, in 2008 was hij er ook al bij.

Ik had gelukkig nu de gelegenheid me op de voorste rij te vestigen, want een helicopterview van gisteren bleek voor gitaarmuziek toch minder geschikt.

Voor de pauze speelde hij twee hedendaagse werken, *Sonatas* van Ourkouzounov en Ivanovic. Hierbij toonde hij zich een absolute meester van dit complexe en moeilijke repertoire. Hij wist de soms emotioneel heftige atmosfeer zo goed in de stukken te leggen, dat er tijdens het spelen al reacties uit de zaal kwamen.

Na de pauze werd het tijd voor mijn opschrijfboekje, programmawijziging!

Hij begon met de mij zeer bekende arrangementen van de Catalaanse volksliedjes van Miguel Llobet (1878 - 1938) (ik maakte er zelf weer arrangementen voor fluit en gitaar en gitaarduo van in de bundel *El Amor y La Muerte*). Hij speelde de toppers, *El testament d'Amèlia*, *Cancion del Lladre*, *El noi de la Mare* en *La Nit de Nadal* (☺ letwat vroeg in het jaar). Ik kon weer voluit genieten van de prachtige melodie en harmonische textuur van deze liederen.

Augustin Barrios componeerde de volgende stukken op zijn programma, *Preludio*, *Maxixe* en *Choros de Saudade*. Dukic bracht met zijn eigen aanpak een extra dimensie aan bij dit overbekende repertoire. Prachtig!

Voort ging het feest met twee stukken van Astor Piazzolla, *Invernierno Porteno* uit *Cuatro estaciones porteñas* en *Adios Nonino*.

Oh, dat contrast in *Invernierno*, dat dag en nacht verschil tussen de inleidende en afsluitende tango en de melancholie van de herfst. En dan *Adios Nonino*. Het was zeker niet alleen Maxima die hiervan tranen van in de ogen krijgt. Super!

Het laatste stuk was de sfeervolle suite *Six Balkan Miniatures* van Dusan Bogdanovic. Ik heb verscheidene van deze miniaturen al gehoord tijdens de concoursen van afgelopen jaren. Zoran Dukic staat compleet op zichzelf met zijn uitvoering, daar kon niks aan tippen. Die kleuren, dat stemmingen. Ik werd er lyrisch van!

Na een dergelijk programma was de toegift kort en bondig, een Venezolaanse dans in moordtempo. Dukic meldde met enige humor dat hij het kort zou maken, want hij was echt toe aan een drankje aan de bar. Terecht na een avond hard werken!

Een memorabel concert!

Dag Vier

Raphaella Smits

Finale Concours Categorie 1

Het is tot op dit moment nog nooit voorgekomen dat ik al op de dag van een evenement een stukje verslag heb geschreven. Maar nu is het toch zo ver. Er moet me namelijk iets van het hart.

Als je mijn verslagen vanaf 2006 doorleest zal een bepaald regelmatig terugkerend onderwerp je opvallen. Dat is *De Aankondiging*. Dat kleine stukje optreden dat aan een geïnteresseerd publiek twee vragen beantwoordt: “wie speelt er?” en “wat speelt hij of zij?” Een heel klein contactmoment dat verbinding legt tussen musicus en publiek en een atmosfeer van wederzijdse erkenning creëert.

Nu kun je als uitvoerend musicus natuurlijk van tevoren gewoon stellen, dat de mensen uit het publiek een programmaboekje hebben. En dat ze als ze te zuinig zijn om zo'n boekje te kopen, op zijn minst aanplakbiljetten hebben bekeken, advertenties in de krant zijn

tegengekomen en het Internet hebben doorzocht (om alvast een indruk te krijgen via YouTube).

Zou het?

Het is waar, ze maken tegenwoordig best mooie en dikke programmaboekjes. Alleen leest dat zo lastig in een donkere zaal, en niemand vindt het leuk als je de schijnwerper in je mobieltje even aanzet om snel even de fijne details te bekijken (oh, ja, die mobieltjes moesten ook uit).

Maar daar gaat het helemaal niet om. Het is de korte kennismaking die het hem doet. Met de speler en met de muziek. Je kunt van een publiek niet verwachten dat ze jou kennen als je jezelf niet laat kennen.

Dat laten kennen: Een aankondiging is daarvan het eerste begin.

Het is op zich begrijpelijk dat niet iedereen zich aankondigt bij de voorrondes. De jury is daarbij je voornaamste publiek en die zitten op het moment van opkomst al ijverig in je partijen te kijken, je naam staat in de lijst en op de bladmuziek en ze weten als het even wil al wie je bent.

Het publiek dat op de voorrondes afkomt weet dat helaas wat minder, maar goed...

Maarr... de finaleronde is een *publiek* concert. Geen presentatie alleen voor een jury die alle achtergronden al weet. Het is ook spelen voor een *publiek* dat in de eerste plaats je naam niet kent (niet iedereen weet of onthoudt de uitslag van de eerste ronde) en in de tweede plaats voor deze gelegenheid geen programmaboekje heeft en dus niet weet wat je speelt.

Er is voor een geïnteresseerd publiek niks vervelender dan in het duister tasten wat betreft de musicus op het toneel en de muziek die hij/zij brengt..

Dus hierbij een oproep aan iedereen die het deze keer heeft nagelaten: *Laat Jezelf Kennen!* Of vraag desnoods iemand de aankondiging te doen. Dan kent het publiek jou ook. En dat is heel belangrijk voor de professionele musicus die jullie zijn of willen worden.

Zo simpel is dat.

Genoeg gepraat: Terug naar de finale van het concours.

De eerste kandidaat was Tudor Niculescu. Hoe ik dat wist? (hij zei het zelf namelijk niet). Intuïtie op basis van een herinnering uit de voorronde!

Hij begon met een stuk dat ik herkende als een Scarlatti sonate, het Kirkpatrick nummer moet je me maar tegoed houden. Hij speelde het stuk met een tedere ingetogen aanpak.

Zijn tweede stuk was gecomponeerd door een niet nader genoemde componist uit de Klassieke periode. Ik gokte op Sor of Giuliani. Eerste leek het Sor, maar later meende ik de opera-achtige trekjes van Giuliani's muziek te herkennen. Het was een tweedelig stuk.

Niculescu speelde het aansprekend transparant en haalde qua dynamiek heel wat meer uit de kast dan bij de Scarlatti Sonate.

Het was te verwachten dat zijn derde stuk ons naar de huidige tijd zou voeren. Ik herkende het stuk als de *Usher Waltz* van Nikita Koshkin. Dit was zijn beste stuk, hij kwam helemaal los, zat goed in de swing van de wals en werkte toonvorming en frasering prima af.

Tweede kandidaat was Andrea Monarda. Hij gaf een bijzonder goed voorbeeld - als enige - en kondigde zichzelf en zijn stukken aan.

Hij begon met de *Arada* uit de Suite Castellana van Federico Moreno Torroba (1891 - 1982). Het werd een rustig en gestaag kabbelende ballade met in een aantal fragmenten een hele mooie toon, die ook echt bleef duren waar dat nodig was.

Sonata Op. 47 van Alberto Ginastera (1916 - 1983) kwam als tweede over het voetlicht. Het achtergrondverhaal van dit stuk heb ik al vele malen herhaald, want Ginastera duikt al sinds het allereerste begin van het festival in de programmering op. Vandaar dat ik dat nu oversla.

Het vierdelige stuk leent zich uitstekend als – laat ik het eens oneerbiedig zeggen – gelegenheid om te laten zien wat je als gitarist kunt. Binnen een aantal passages zit ook een zekere mate van risico, waarbij je moet besluiten of je bijvoorbeeld toonkwaliteit tegen passie uitruilt.

Monarda slaagde er helaas niet helemaal in om het stuk van de eerste tot de laatste noot spannend te houden. Hij had een zekere terughoudendheid bij passages die een risicovolle en meedogenloze passie vereisen. Dat is natuurlijk bij een finale altijd een continue afweging, laat je je door de muziek meevoeren op gevaar af bijna of zelfs helemaal de controle te verliezen?

Derde kandidaat, de laatste voor de pauze was Florian Moritz (ik ben blij dat ik notities gemaakt had, anders was ik aan het puzzelen gekomen).

Hij startte met een stuk van een niet nader genoemde componist uit de klassieke periode. Ik gokte dat het een *Fantasia* van Luigi Legnani (1790 - 1877) was, en na inspectie thuis van een Youtube filmpje (van Irina Kulikova trouwens, die het festival van 2007 won) bleek ik goed te zitten. Eerst dacht ik Giuliani, maar op gegeven moment brak de opera zo prominent door, dat ik twijfelde. Hij speelde het netjes, maar wel licht ontstemd. (;-) of was ik dat zelf?)

Daarna raakte ik het contact met zijn muziek kwijt. Het tweede stuk was hedendaags, dat haal je er zo uit. Maar ik dwaalde een beetje rond tussen de diverse fragmenten, waarschijnlijk variaties van iets. Hij gebruikte een heel aparte stemming (6^e snaar naar C of zoiets?) die het moeilijker maakte om harmonische logica te ontwaren. Het stuk deed me zodoende helemaal niets. En dat terwijl de rest van het publiek in bewondering zuchtte.

Foutje, De Gooijer! Maar ja, als je geen aanwijzingen krijgt....

Die kwamen pas achteraf – te laat dus - op aanvraag in de pauze buiten de deur van Concordia. Variaties op een thema van Miles Davis in een structuur analoog aan *Nocturnal after John Dowland*, dus met het thema als allerlaatste.

Ik moet eerlijk toegeven dat *Come Heavy Sleep* na de serie *Nocturnals* in Britten's stuk mij veel meer deed dan dit thema van Miles Davis. Dat komt natuurlijk omdat Benjamin Britten die enorme emotie van dat thema op magistrale wijze weet voor te bereiden. Dat kon ik van dit stuk veel minder zeggen.

Dat het desalniettemin een prestatie was, zal ik zeker niet ontkennen.

Na de pauze betrad de enige vrouwelijke deelnemer het toneel, en dat was Anna Slezakova. Opvallend was haar outfit, alles paste subtiel bij elkaar, tot op de anti-slip manchet om haar rechterarm aan toe.

Zij ging een heel eind terug in de tijd met een Renaissancestuk van een niet nader genoemde componist. Nu waren heleboel componisten uit die tijd al anoniem, dus dat gaf niet zo. Het waren twee stukken die zo te horen geen eenheid waren.

Het laatste stuk zette me op het spoor. Ik herkende het stuk als *Piva* van Joan Ambrosio Dalza (hij leefde rond 1508). Op de gok dat ze bij dezelfde componist was gebleven, bleek het eerste stuk bij inspectie heel erg op *Tastar de Corde, Recercar Dietro* te lijken. Leve mijn verzameling Naxos CDs!

Zij speelde *Tastar de Corde* prachtig gedragen, maar vergat geenszins om in de snelle verbindingsfragmenten peper en zout aan haar muziek toe te voegen. En *Piva* was daarna even lekker dansen. Mooi!

De tijd ging verder naar een niet nader genoemde eerst vermoedelijk klassieke, maar nader beschouwd eerder romantische componist. Er zat namelijk een mooi tremolostuk in, waar je haast Tarrega's capriolen kon herkennen. Of zou het een collega van Barrios zijn geweest? Helaas, mijn repertoirekennis schiet hier tekort. Wat niet wegneemt dat ze dit stukje fenomenaal helder neerzette.

Haar derde stuk werd een romantisch galopje van wederom een niet nader aangeduide Romantische componist. Albeniz misschien? Later hoorde ik buiten iemand Mallorca roepen. Nou, ik dacht dat eigenlijk niet. Hoe dan ook, ze speelde het lyrisch met een aangename strakheid in de ritmiek.

Shawn Pickup startte met de ongenoemde barokcomponist NN. Hij bracht een tweedelig stuk, een soort *Aria* gevolgd door een *Allegro*. Ik vond dat zijn klank in dat stuk nogal zwaarmoedig was. En het *Allegro* was een beetje een killer met die snelle loopjes.

Hij revancheerde zich volledig met de *Sonata Op. 47* van Alberto Ginastera (1916 - 1983). Waar de tweede kandidaat ietwat terughoudend was, gooide hij juist de remmen los en liet de passie vrijuit gaan. Daarbij kwamen een paar leuke vondsten om het stuk nog spannender te maken, hij durfde duidelijk zijn eigen koers te varen. Vooral het laatste deel viel mij in positieve zin op. Goed werk!

Mijn favoriet? Anna Slezakova. En dat is zeker niet alleen omdat er nu maar weer eens een vrouw moet winnen! Haar spel en presentatie (inclusief een enkele glimlach richting de toets) waren gewoon af! En dat verdient de hoofdprijs!

Avondconcert Raphaella Smits

Door omstandigheden ging het avondconcert van Yves Storms en het Spiegelkwartet helaas niet door. Het bestuur stond voor de plotselinge uitdaging om een vervanger te vinden. Ze namen die uitdaging met glans aan en vonden Raphaella Smits bereid om de lege plek op het podium in te nemen.

Een knappe prestatie van haar om met slechts een dag minus reistijd aan voorbereidingstijd een compleet programma op de planken te zetten!

Ik 'ontmoette' Raphaella Smits voor het eerst op de plaat (ja, het was nog vinyl), en wel op *Guitar Duets* in samenwerking met David Russell, ergens begin tachtiger jaren, toen ik nog studeerde. Deze plaat combineerde een aantal bekende duos van Fernando Sor en het hedendaagse werk van Armin Kaufmann.

De tweede plaat die ik van haar kocht was een cadeautje voor mezelf na het halen van een lastig tentamen. Het was de wonderlijke combinatie van Belgisch bier en klassieke gitaarmuziek, de opnames van de muziek van Napoleon Coste in de Priorij van Corsendonck, een locatie die in bezit is van de Turnhoutse bierbrouwer Corssendonck. Tegenwoordig zit er een meersterrenrestaurant in.

Ik was dus erg benieuwd naar haar concert, want ze heeft zich sindsdien ontwikkeld tot een gitariste van wereldklasse, met als specialisatie de negentiende -eeuwse gitaarmuziek waar ik zelf een zwak voor heb.

Maar voordien had ik nog even een aangenaam weerzien, een van de Belgische duo dames uit St. Niklaas die ik vorig jaar ontmoette. Door hun enthousiasme inspireerden ze me min of meer om het uit hartzeer een beetje verwaarloosde duo repertoire op de DOS Amigos Homepage eens goed op te kalefateren. En nogmaals dames, als ik een emailadres van jullie krijg, stuur ik jullie de PDF van de gereviseerde verzameling graag op!

Zoals gebruikelijk kwam daar eerst de uitslag van het Cat. 1 concours.

1. Ana Slezakova, de terechte winnares!
2. Shawn Pickup.
3. Tudor Niculescu.
4. Florian Moritz.
5. Andrea Monarda.

Uit de puntentotalen bleek dat vooral de nummers 2 – 4 enorm dicht bij elkaar lagen.

De zaalverlichting dimde en daar kwam Raphaella Smits in een fraaie uitmontering het toneel op. "Wel een beetje warm, he?" merkte ze na het eerste nummer met milde humor op.

Ik had haar nog nooit in levenden lijve gezien, maar zoals ze daar opkwam deed ze me ontzettend aan Alicia Delarocha denken. Ze is waarachtig een diva op de gitaar geworden!

Wie Alicia Delarocha is? Een Spaanse pianiste die gespecialiseerd was in het werk van Albeniz, Granados en Mompou. Een prachtige rijpe en ervaren musicienne –helaas

inmiddels overleden - die de muziek zoals de *Goyescas* tot kleurig leven bracht met een fijnzinnige benadering en een geweldige frasering.

Wat dat betreft zou Raphaella Smits me niet teleurstellen. Als extra bijdrage tot het muzikale beeld vertelde ze bij de muziek nog een aantal wetenswaardigheden die een mooie lijst vormden voor het muzikale doek dat ze die avond schilderde. Dat alles met een gezond gevoel voor humor.

Raphaella Smits had twee gitaren bij zich, een replica van een Stauffer, model Legnani met twee extra bassnaren, en een achtsnarige gitaar van het model dat Narciso Yepes ook gebruikte. Sterker nog, het was volgens mij de Ramirez gitaar die de oude meester zelf bespeeld heeft.

Fantasia Elegiaque van Fernando Sor was de opener. Ik maakte ooit kennis met dit stuk in een uitvoering van Alice Artz en merkte toen al de bijzondere emotionele lading van het stuk op, een requiem voor een geliefde, een zekere Charlotte.

Raphaella Smits bracht de trieste emotie van het stuk groots naar voren. Een speciale passage, het echte afscheidsthema raakte me dan ook recht in het hart.

Ze bleef bij Sor met een *Etude* en daarna de bekende *Mozartvariaties*. Om met Mozart te spreken: "Ach, was klanget dass herrlich!!"

Ariel Ramirez tekende voor de compositie *Alfonsina y el Mar*, opgedragen aan de Argentijnse dichteres Alfonsina Storni die in het Argentinië van voor de Tweede Wereldoorlog al verassend moderne feministische ideeën in haar werk ventileerde. Het lied *Alfonsina y el Mar* ontwikkelde zich daarna tot een officieus Argentijns volkslied.

Nadat haar vriend zelfmoord had gepleegd en zij borstkanker bleek te hebben, besloot ze niet meer verder te leven en verdrong zich na het schrijven van haar laatste gedicht *Voy a dormir* (Ik ga slapen) in alle vroegte aan een strand in Mar del Plata. Het lied beschrijft haar laatste ogenblikken

Dit verhaal kwam volledig tot uitdrukking in Smits' spel, de wanhoop en de vastbeslotenheid van een vrouw die het lot ondanks alles in eigen hand neemt. Prachtig gespeeld!

Leo Brouwer was de componist van de laatste stukken voor de pauze. Allereerst de *Estudio Scencillo Lo mas rapido que posible*. En snel was het!

Hika was Brouwer's epitaaf voor Toru Takemitsu. Een emotioneel bewogen stuk, en door Raphaella Smits evenzo gespeeld!

Na de pauze zette Raphaella Smits het repertoire in waarmee ze groot is geworden, een aantal werken van Johann Kaspar Mertz. Achtereenvolgens *Romantique*, *Carnaval de Venezia*, *Souvenir de Choulhoff* en *Pianto dell' Amante*.

Wat kan ik zeggen? Ik ken deze stukken van haar CDs en vind ze prachtig. En door de 'real-life' uitvoering en de atmosfeer die je op een CD nauwelijks kunt vangen, werden ze nog veel mooier. Heerlijk repertoire!

Na Mertz vond ze het tijd voor een toegift. En wat voor een! *Chaconne in D* van Johann Sebastian Bach. Ze speelde het complete stuk met de ogen dicht.

Hoe vind je dan je weg op die pelgrimstocht van het eerste thema en dan met alle variaties de berg op naar de emotionele uitbarsting van het middendeel! Wat voor verhaal heeft dit stuk in haar hoofd terwijl ze het speelt? Heel soms was de weg glibberig en glad, maar altijd herwon ze weer haar gestage gang naar de top en de virtueuze afdaling naar het slotakkoord. Een prachtige muzikale prestatie.

Het publiek was lyrisch en stond bijna op de stoelen. Raphaella Smits beloonde dit ruimhartig met een paar mooie toegiften, waaronder een complete mini opera binnen een *Capriccio* van Luigi Legnani.

En zo was een gedenkwaardig concert samen met het festival aan het eind voordat we het wisten!

Tenslotte...

De euforie van het laatste concert ging nog even door op het terras aan de Oude Markt, want het weer was legendarisch zacht op dat uur. Ik mengde me daar ook nog even bij, omdat ik nog even een praatje wilde maken met de duettiste uit St. Niklaas. Helaas moest ze al snel weg, want het is altijd nog zo'n drie uur rijden naar Vlaanderen.

Ik had nog mooi even gelegenheid tot een babbeltje met een van de finalisten. Hij vroeg me wat ik van zijn spel vond. Ik was eerst terughoudend, want ik beoordeel niet graag. Hij hield echter aan en toen kwamen we goed in gesprek over de subtiele draadjes en het nemen van risico's binnen de *Sonata* van Ginastera. Gelukkig was hij er blij mee.

Tegen de klok van elf werd het toch tijd... Na het hartelijk afscheid van de bestuursleden begon de terugreis, en natuurlijk het grote wachten.

Tot het TGF 2012!